

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

การศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ เพราะการศึกษาเปรียบเสมือนดวงประทีปส่องนำชีวิต เป็นประตูของความสำเร็จ และเป็นกุญแจแห่งอารยธรรม ดังนั้นจึงไม่มีประชาชาติใดในโลกอันกว้างใหญ่ที่ปฏิเสธความสำเร็จของการศึกษา เพราะต่างตระหนักดีว่าพวกเขาไม่อาจจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างสงบสุขหากปราศจากการศึกษา ความจริงการศึกษานั้นไม่เพียงแต่จะมีความจำเป็นต่อมนุษย์เท่านั้น หากแต่ยังมีความสำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมวลลูก (สิ่งที่ถูกสร้าง) อื่นๆ ของอัลลอฮ์ ﷻ อีกด้วย (อิบราฮีม ฌร่งคร์รักษาเขต , 2546 : 1) การพัฒนาประชาชาติมุสลิมเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์โลกอิสลาม และการพัฒนามนุษย์นั้นคือการศึกษ เพราะการศึกษาเป็นวิธีทางหนึ่งที่จะยกระดับคุณค่าของปัจเจกบุคคลและสังคม คุณค่าเหล่านี้จำเป็นที่ต้องยกระดับและต้องให้การศึกษาที่แท้จริง ที่ทำให้สมาชิกในสังคมรอดพ้นจากความไม่รู้และความล้าหลัง มุสลิมมีบทบาทบัญญัติที่มาจากอัลลอฮ์ ﷻ ที่ถูกประทานมายังท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เป็นองค์ความรู้ที่มีความสมบูรณ์ในตัวของมันเอง แต่ก็เกิดคำถามว่า เหตุใดเล่ามุสลิมจึงต้องเผชิญกับความไม่รู้และความล้าหลังในด้านวิชาการ ในขณะที่เดียวกัน มุสลิมที่อาศัยในประเทศมุสลิมต้องเผชิญกับความเสื่อมเสีย จนมุสลิมเองก็ไม่เข้าใจและไม่ปฏิบัติตามบทบาทบัญญัติของศาสนาได้อย่างสมบูรณ์

การศึกษามีหน้าที่สำคัญ คือ การทำให้ชีวิตมีคุณค่าในด้านการพัฒนาสติปัญญา ค่านิยม ทักษะคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนการวางรากฐานของการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีเป้าหมาย การจัดการศึกษาจึงต้องอาศัยปรัชญาการศึกษาเป็นปัจจัยหลักสำคัญในการกำหนดทิศทางและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสม (ญัรฟูร คำมะฮฺสอน , 2531 :1) เพราะปรัชญาการศึกษามีลักษณะที่สำคัญ หนึ่งในลักษณะที่สำคัญของปรัชญา ก็คือ เมื่อปรัชญาจะพิจารณาถึงเรื่องใดๆ ก็ตามจะกระทำในลักษณะที่มีความสมบูรณ์ที่สุด (Totality) จะพิจารณาและศึกษาเรื่องนั้นๆ อย่างกว้างขวางที่สุด (Generality) และจะศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบในขั้นสูงสุด (Ultimate ness) (John Dewey, 1969 :180-183 อ้างถึงใน บรรจง จันทรสา 2527:9)

การที่แต่ละสังคมอ้างว่า ได้จัดการศึกษาแล้วนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเขาหมายถึงอะไร และต้องศึกษาต่อไปว่าเขาจัดเพื่ออะไร มีขอบเขตกว้างเพียงไร (วีระ บุญยะกาญจน , 2532 : 19) ก้าวแรกที่ควรแก้ไขและปฏิรูปการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติในประเทศมุสลิมนั้น คือการพยายามสร้างปรัชญาการศึกษาที่ครอบคลุมรอบและหลักการศาสนาอิสลามที่สูงส่ง และการศรัทธาที่เกี่ยวข้องโยงกับความเป็นจริงของโลก มนุษย์ สังคมและชีวิต (Hasan Langgulung , 1991 : 39) ปรัชญาับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเพราะปรัชญานั้นทำให้เรากลับคืนกับคุณค่าของชีวิต และการศึกษาที่ช่วยชี้แนะวิธีการที่พึงได้มาซึ่งคุณค่า ดังนั้น ปรัชญาจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะปรัชญา เป็นแนวคิด เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในหลาย ๆ เรื่อง

อย่างไรก็ตาม ปรัชญาการศึกษาจะถูกสร้างมาจากแหล่งใดก็ตาม ผู้สร้างปรัชญานั้นๆ ต้องการให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในการจัดการศึกษา และนี่เองถือเป็นประการสำคัญของการจัดการศึกษา และเป็นก้าวแรกที่จะมุ่งสู่การปฏิรูปการศึกษาอีกด้วย บทบาทของปรัชญามีข้อดีในตัวของมันเอง เพราะมันคอยประดับประดาการเดินทาง ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติในสาขาการศึกษา (Hasan Langgulung , 1991 : 40)

อิสลามกับการศึกษาเป็นสิ่งที่คู่กันที่ไม่อาจแยกออกจากกันได้ เพราะการที่จะรู้จักอิสลามจะต้องผ่านกระบวนการการเรียนรู้ คือการอ่าน การฟัง การสังเกต การคิดใคร่ครวญ การทดลอง การฝึกอบรมและการนำความรู้มาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยจะมุ่งเน้นจริยธรรมอิสลาม ที่มีรากฐานจากวะฮยู(วิวรณ์)ของอัลลอฮฺ ﷻ เพื่อสร้างความยำเกรง กักคิและเคารพสักการะต่อพระองค์เพียงผู้เดียวเท่านั้น การประชุมเกี่ยวกับอิสลามครั้งแรกที่เมืองจิดดะฮฺ ประเทศซาอุดี-อาระเบียในปีค.ศ 1977 ได้เสนอวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อการเจริญเติบโตทางบุคลิกภาพของมนุษย์ที่มีความสมดุล โดยการฝึกฝนทางจิตวิญญาณ สติปัญญา เหตุผล ความรู้สึก และประสาทสัมผัส การศึกษาของประเทศมุสลิมควรมุ่งเน้นให้มนุษย์เจริญเติบโตในทุก ๆ ด้าน เช่นด้านจิตวิญญาณ สติปัญญา การจินตนาการ สรีระ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทั้งปัจเจกบุคคล และส่วนรวม แล้วโน้มน้าวด้านต่าง ๆ เหล่านี้สู่พระผู้เป็นเจ้า เป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการมอบหมายต่ออัลลอฮฺ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล สังคมและมนุษยชาติ (First World Conference on Muslim Education, 1983 : 16 อ้างถึงใน อิบราเฮ็ม ฌรงค์รักษาเขต, 2546 : 86)

คัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮฺของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ เป็นแหล่งที่มาของความรู้ที่ถูกรวบรวมไว้อย่างสมบูรณ์ ที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทุกยุคทุกสมัยและทุกสถานการณ์ เพราะเป็นหลักคำสอนที่มาจากพระผู้เป็นเจ้า ﷻ ผู้ทรงสร้างมนุษย์ ผู้ทรงรู้ว่าสิ่งใดสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ คัมภีร์อัลกุรอานและ

สุนนะฮ์ของท่านศาสดามุฮัมมัด ﷺ ได้รวบรวมศาสตร์ต่าง ๆ หรือเรียกอีกนัยหนึ่งว่า แหล่งที่มา
 ประชญาการศึกษาของมนุษย์ คือการรู้จักพระเจ้าที่เป็นเจ้าที่แท้จริง การรู้จักมนุษย์ ที่มาและจุดประสงค์
 ของการสร้างมนุษย์ การรู้จักธรรมชาติและการรู้จักสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ในทัศนะของอิสลาม เป็นต้น
 เพราะความสมบูรณ์ของอิสลามนี้เอง สามารถนำมนุษย์สู่ความผาสุก ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ปรัชญาในอิสลามจึง สนใจและมุ่งศึกษาสาระใหญ่ๆ 3 สาขา ได้แก่

1. อภิปรัชญา : ศึกษาถึงสภาวะที่เป็นจริงที่สุด
2. ญาณวิทยา : ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีแห่งความรู้
3. คุณวิทยา : ศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยมเกี่ยวกับความดี

หากจะถามว่า ปรัชญาทั้ง 3 สาขาที่กล่าวมานั้น เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กัน
 อย่างไรกับการศึกษา และนี่เอง คือ สาระสำคัญของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งจะพยายามหยิบยกเอา
 เรื่องที่เกี่ยวกับอภิปรัชญา ญาณวิทยา คุณวิทยา มาวิเคราะห์ในทัศนะอิสลาม ซึ่งผลของ
 การวิเคราะห์นี้เองจะเป็นปรัชญา “แม่บท” ที่จะนำมาพิจารณาประกอบในการสร้างปรัชญา
 การศึกษา จึงอาจจะกล่าวเป็นเชิงสรุปได้ว่า แนวคิดทางปรัชญาในอิสลามจะนำมาใช้ในการ
 วางรากฐาน (Foundations) สำหรับปรัชญาการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการนำเอา
 หลักการของปรัชญาในอิสลามมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

จังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ความเชื่อ
 และวิถีชีวิต แตกต่างไปจากสังคมส่วนใหญ่ของประเทศ กล่าวคือมีเอกลักษณ์เฉพาะคน ซึ่งความ
 แตกต่างดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากศาสนาอิสลามเป็นหลัก โดยที่ชาวไทยมุสลิมได้รับอิทธิพลในการ
 ดำรงชีวิตส่วนใหญ่จากศาสนาอิสลาม ไม่ว่าจะในด้านวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อต้องสอดคล้อง
 กับศาสนาแทบทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามซึ่งเป็นสถาบันทาง
 การศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำหน้าที่สืบทอดมรดกทางสังคมและวัฒนธรรม และถือเป็น
 หน้าที่หลักของโรงเรียนโดยตรง (ไพสิษฐ์ ชีวะกุล, 2532 : 188-189)

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาส ได้จัดตั้งขึ้นเพื่อสนอง
 ความต้องการที่จะให้การอบรม ถ่ายทอดศาสนาอิสลามแก่ชาวไทยมุสลิม เพื่อให้สามารถปฏิบัติ
 ภารกิจทางด้านศาสนาตามบทบัญญัติ ที่บังคับให้มุสลิมทุกคนต้องมีความรู้ความสามารถที่จะ
 ปฏิบัติภารกิจตามหลักการของศาสนาได้อย่างถูกต้อง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด
 นราธิวาสจึงได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคม แต่จะสนองตอบความต้องการของสังคมได้มากน้อย
 เพียงไรนั้น ก็ต้องขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเป็นสำคัญ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะต้องศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานใน
 การสร้างปรัชญาการศึกษาอิสลามที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคมมุสลิมสืบไป

1.2 อัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

อัลกุรอาน อัลหะดีษที่เกี่ยวข้อง

1. ปรัชญาตะวันตกโดยทั่วไปจะเป็นปรัชญาที่มุ่งหาคำตอบของคำถามทั่วไป โดยใช้กระบวนการคิดผ่านสติปัญญา เหตุผล โดยไม่ยอมรับชะฮูญ เว้นแต่ชะฮูญนั้นจะสอดคล้องกับปัญหาและเหตุผลของพวกเขา ส่วนในอิสลามถือว่าชะฮูญ คือ ที่มาของความจริงแท้ และชะฮูญ (วิจารณ์) คือสังขธรรมที่ไม่มีปัญญาหรือเหตุผลที่จะมาหักล้างได้ ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงมีมุสลิมบางกลุ่มที่จะใช้คำว่า “ฮิกมะฮฺ” แทนคำว่า “Philosophy” ในมุมมองของอิสลามแล้ว อิสลามมิได้ปฏิเสธปัญญาและเหตุผลของมนุษย์ เพราะปัญญาและเหตุผลของมนุษย์ก็เป็นสิ่งที่พระองค์อัลลอฮฺทรงมอบให้ แต่ปัญญาและเหตุผลของมนุษย์มีจำกัด ครอบคลุมที่ข้อค้นพบของปัญญาและเหตุผลไม่ขัดแย้งกับหลักการของศาสนา ข้อค้นพบดังกล่าวก็จะเป็นที่ยอมรับ(อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2549 : 2)

คำว่า “ปรัชญา” ตามที่ใช้ในภาษาไทยนั้นหมายถึง “วิชาว่าด้วยหลักแห่งความรู้และความจริง”(ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 , 2546 : 668) ส่วนคำว่า “Philosophy” ตามที่ใช้กันทั่วไปในภาษาอังกฤษแปลว่า “ความรักในความรู้” (บรรจง จันทรสตา, 2529 : 1)

คำว่า “ฮิกมะฮฺ” (حكمة) ได้ถูกกล่าวบ่อยครั้งในคัมภีร์อัลกุรอาน ด้วยความหมายที่แตกต่างกันไป ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับกอรีนะฮฺ (กรณีแวดล้อม) ของอายะฮฺนั้นๆ ดังปรากฏในสุเราะฮฺอัล-นะหฺล อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجِدْ لَهُم

بِأَتَى هِيَ أَحْسَنُ...﴾

(النحل / 125)

ความว่า : “จงเรียกร้องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าโดยสุชุม และการตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่า...”

(อันนะหฺล : 125)

อายะฮฺข้างต้น เป็นอายะฮฺที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ศาสนา นั่นคือ พระบัญญัติจากอัลลอฮฺ ﷻ ให้เผยแผ่หรือเชิญชวนมนุษย์ให้กระทำความดีและห่างไกลจากความชั่ว การเชิญ

ชวนและการห้ามปรามดังกล่าวจึงจำเป็นต้องใช้ “หิกมะฮฺ” นั่นคือ ความเฉลียวฉลาด และรอบคอบ (Mohd.Yusuf Ahmad, 2004 : 7)

ดังนั้น คำว่า “หิกมะฮฺ” นั้น มิได้หมายถึงการมีวิชาความรู้เพียงเท่านั้น แต่รวมไปถึงการมีความรู้ที่เฉียบแหลม และมี “บศิเราะฮฺ” (بصيرة) วิชาที่ค้นที่กว้างไกล ที่สามารถคาดการณ์เหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปฏิบัติสิ่งใดขึ้น (Hasan Langgulung, 1987 : 41) บางครั้ง “หิกมะฮฺ” นั้น อาจหมายถึง ความรู้ที่สูงส่งที่ถูกประทานให้กับคนใดคนหนึ่ง ดังพจนานวดของอัลลอฮฺที่ว่า :

﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا

كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿٢٦٩﴾

(البقرة / 269)

ความว่า : “พระองค์จะทรงประทานความรู้ให้แก่ผู้ที่พระองค์ทรงประสงค์ และผู้ใดที่ได้รับความรู้ แน่แน่นอนเขาก็ได้รับความดีอันมากมาย และไม่มีใครจะรำลึก นอกจากบรรดาผู้ที่มีสติปัญญาเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮฺ : 269)

ท่านเราะฮฺตุล ๕ ได้กล่าวว่า :

((من يرد الله به خيرا يفقهه في الدين))

(رواه البخاري 1 / 71)

ความว่า : “ใครก็ตามที่อัลลอฮฺประสงค์ให้ความดีแก่เขา อัลลอฮฺทรงให้เขาเข้าใจในกิจการศาสนา”

(บันทึกโดย บุคอรี 1 / 71)

การที่มนุษย์จะได้มาซึ่ง “หิกมะฮฺ” นั้น มิใช่เป็นเรื่องที่ง่าย หากแต่ต้องอาศัยความคุ้นเคย ความใกล้ชิดกับซารีอะฮฺ (บทบัญญัติ) และกับผู้ที่ประทานซารีอะฮฺนั้นด้วย นั่นคืออัลลอฮฺ ๕ ผู้ทรงรอบรู้อย่าง ทั้งนี้และทั้งนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับพระประสงค์ของพระองค์ด้วย ดังนั้น มนุษย์จึงต้องอาศัยการเรียนรู้ และค้นคว้าในบทบัญญัติ นั่นก็คือ อัลกุรอานและอัลหะดีษ จน

สามารถเข้าใจในเนื้อหาอย่างแท้จริงและสามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

เมื่อเราศึกษาอายุษตต่างๆในอัล-กุรอาน เราจะประจักษ์ชัดว่า ก่อนที่การศึกษาของมนุษยชาติจะถือกำเนิด การศึกษาได้เริ่มขึ้นกับมัลกุต(สิ่งที่ถูกสร้าง)อื่นๆ ของอัลลอฮ์แล้ว นั่นคือการศึกษามนุษย์เสียอีก เพราะเมื่อครั้งพระองค์อัลลอฮ์ตรัสแก่บรรดามลาอิกะฮ์ว่า พระองค์จะทรงสร้างมนุษย์และแต่งตั้งให้เป็นตัวแทนของพระองค์บนผืนแผ่นดิน บรรดามลาอิกะฮ์ก็ถามถึงหิคมะฮ์(วิทย์ปัญญา)ที่พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ในครั้งนั้น เพราะบรรดามลาอิกะฮ์ได้ประจักษ์พยานว่า “ญิน” ซึ่งเป็นมัลกุตที่ถูกสร้างมาก่อนมนุษย์นั้นได้สร้างความเสียหายให้แก่โลกเป็นอย่างมาก จากคำถามดังกล่าว พระองค์ทรงตอบว่าพระองค์รู้ในสิ่งที่บรรดามลาอิกะฮ์ไม่รู้ เมื่ออัลลอฮ์ทรงสร้างอาดัมเสร็จ พระองค์ทรงสอนชื่อต่างๆแก่นบีอาดัม แล้วพระองค์ทรงเรียกบรรดามลาอิกะฮ์มาถามว่าสิ่งนั้นคืออะไร บรรดามลาอิกะฮ์ตอบว่าพวกคนไม่รู้เว้นแต่สิ่งที่พระองค์ทรงสอนให้เท่านั้น (อิบราฮีม ฌรกรักษาเขต , 2546 : 1-2) เรื่องราวเหล่านี้อัลลอฮ์ตรัสในสุเราะฮ์อัล-บะเกาะเราะฮ์อายุษตที่ 32 ซึ่งมีความว่า :

**“พวกเขา(บรรดามลาอิกะฮ์)ทูลตอบว่า มหาบริสุทธิ์แห่งพระองค์ เรา
ไม่มีความรู้ (ในชื่อเหล่านั้นเลย) ยกเว้นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสอนเรา
ไว้เท่านั้น แท้จริงพระองค์ทรงรอบรู้อยิ่ง อีกทั้งทรงปรีชาญาณยิ่งนัก”**

(อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 32)

จากอายุษตดังกล่าวข้างต้นทำให้ทราบว่า ก่อนที่พระองค์จะทรงสอนนบีอาดัม พระองค์ทรงสอนวิชาความรู้บางอย่างให้แก่บรรดามลาอิกะฮ์แล้ว มิฉะนั้นบรรดามลาอิกะฮ์คงจะไม่กล่าวว่า “เราไม่มีความความรู้ ยกเว้นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสอนให้เรารู้เท่านั้น” ด้วยเหตุผลดังกล่าว การศึกษาของบรรดามลาอิกะฮ์จึงได้เกิดขึ้นก่อนการศึกษาของมนุษยชาติ

การศึกษาของมนุษยชาติเกิดขึ้นหลังการกำเนิดมนุษย์คนแรกแห่งประวัติศาสตร์มนุษยชาติ นั่นคือ ท่านนบีอาดัม เรื่องราวเหล่านี้อัลลอฮ์ได้ตรัสไว้ในอัล-กุรอานซึ่งมีความว่า :

“พระองค์ทรงสอนอาดัมให้รู้บรรดาชื่อทั้งหมด (ของสรรพสิ่งทั้งหลาย)หลังจากนั้นทรงเสนอสิ่งเหล่านั้นแก่บรรดามลาอิกะฮ์ และตรัสว่าพวกเจ้าจงแจ้งแก่ข้าเถิดถึงบรรดาชื่อสิ่งของเหล่านี้หากพวกเจ้าเป็น

ผู้สัจจริง “พวกเขาทั้งหมดตอบว่า มหาบริสุทธิ์แห่งพระองค์เราไม่มี
ความรู้(ในชื่อเหล่านั้นเลย) ยกเว้นสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสอนเราให้รู้
เท่านั้น แท้จริงพระองค์ทรงรอบรู้อยิ่ง อีกทั้งทรงปรีชาญาณนัก”
พระองค์ตรัสว่า “โอ้อาคัม จงแจ้งชื่อสิ่งของเหล่านั้นให้พวกเราทราบ
เถิด และแล้วเมื่ออาคัมได้แจ้งแก่พวกเขาถึงชื่อสิ่งของเหล่านั้น
พระองค์ตรัสว่า ข้ามิได้บอกพวกเจ้ามาก่อนดอกหรือว่า อันที่จริง
ข้านี้หยั่งรู้ในความลับแห่งชั้นฟ้าและแผ่นดิน และข้ายังรู้ในสิ่งที่
พวกเจ้าเปิดเผยและสิ่งที่พวกเจ้าปิดบังไว้”

(อัล-บะเกาะเราะฮ์ : 31-32)

บทปฐมอายะฮ์ของอัลกุรอานซึ่งมีจำนวน 5 อายะฮ์แรกที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทาน
แก่นบีมุฮัมมัด ﷺ เริ่มต้นด้วยอายะฮ์ที่ว่า :

﴿أَقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ۝
أَقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ ۝ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ۝ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ
يَعْلَمْ﴾

(العلق / 1-5)

ความว่า : “จงอ่านด้วยพระนามแห่งพระเจ้าของเจ้าผู้ทรงบังเกิด
เจ้า ทรงบังเกิดมนุษย์จากก้อนเลือด จงอ่านเถิด และพระเจ้าของเจ้า
นั้นผู้ทรงใจบุญยิ่ง ผู้ทรงสอนการใช้ปากกา ผู้ทรงสอนมนุษย์ในสิ่ง
ที่เขาไม่รู้”

(อัลอะลัก : 1-5)

ในบทปฐมโองการที่นำมาข้างต้น มีคำว่า “ اقرأ ” อันหมายถึง “จงอ่าน” ซึ่งมีการทวนซ้ำ 2 ครั้งและมีคำว่า “ اَلْقَلَم ” อันหมายถึง “ปากกา” ปรากฏอยู่ในบทปฐมอายะฮ์ดังกล่าวด้วย และคล้ายคลึงหลังจากนั้นไม่นาน อัลลอฮ์ ﷻ ทรงประทานอายะฮ์ที่ว่า

﴿ ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ ﴾

(القلم / 1)

ความว่า : “**นูน ขอสาบานด้วยปากกา และสิ่งที่พวกเขาขีดเขียน**”

(อัลเกาะลัม : 1)

จากปฐมอายะฮ์และอายะฮ์ที่คล้อยหลังตามมานั้น แสดงให้เห็นว่าอิสลามได้ตระหนักและให้ความสำคัญต่อความรู้ และกระบวนการเรียนรู้เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เพราะการอ่านและการเขียนบันทึกไม่เพียงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของมนุษยชาติเท่านั้น หากเป็นบ่อเกิดแห่งความเข้าใจอันจะนำมาซึ่งปัญญาที่แท้จริงอีกด้วย(อิสมาอีล ลุดฟี จะปะเกีย, 2549) ปัญญาจึงเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ซึ่งหากมีการขัดเกลาและใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกิดปัญญาที่เฉียบแหลม มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และนี่เองคือ “หิกมะฮ์”

การที่ผู้ใดได้เข้าใจบทบัญญัติอย่างแท้จริง และเผยแผ่สัจธรรม เขาจะได้รับการยกย่องว่าเป็นทายาทของบรรดาศาสนทูต ดังปรากฏในหะดีษที่นบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า :

((... ان العلماء ورثة الأنبياء...))

(رواه أبو داود / 3638, ابن ماجه / 223)

ความว่า : “...**บรรดาผู้ที่มีการศึกษา มีความรู้ คือทายาทของบรรดาศาสนา...**”

(บันทึกโดย อะบู ดาวูด : 3638, อิบน์มาญะฮ์ : 223)

เราอย่าได้เข้าใจความหมายของทายาทอย่างคลาดเคลื่อน “ทายาทผู้สืบทอดมรดก” ณ ที่นี้ มิได้เป็นทายาทในทรัพย์สินเงินทอง หากแต่พวกเขาเป็นทายาทแห่งความรู้และภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ เป็นอمانةฮ์(ความไว้วางใจ) พวกเขาเป็นผู้ที่ได้เข้าใจศาสนาอิสลามอย่างลึกซึ้ง และปฏิบัติในสิ่งที่พวกเขาได้ศึกษามา ด้วยเหตุนี้เองพวกเขาจึงได้รับสมญานามว่า “อูละมาอ์”(ผู้รู้ในศาสนา)

ดังนั้น ผู้ที่ได้รับหิกมะฮ์นั้น คือ ผู้ที่ได้รับความรู้จากวะหยู(วิวรณ์) นั่นคือ อัลกุรอานและอัลหะดีษ

2. บทบัญญัติในอิสลามมีหลักการที่เป็นแก่นแท้ที่ไม่ขัดกับธรรมชาติของความเป็นจริง ทาวรและไม่เปลี่ยนแปลง

อัลกุรอานเป็นบทบัญญัติหลักของศาสนาอิสลาม เพราะผู้ที่ประทานอัลกุรอานมานั้น คือ พระองค์อัลลอฮ์ผู้ทรงปรีชาญาณ ผู้ทรงรอบรู้ในทุก ๆ สิ่ง บทบัญญัติที่ถูกประทานมานั้น จึงเป็นสัจธรรมที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และไม่มีข้อเคลือบแคลงใด ๆ เพราะอัลกุรอานที่ถูกประทานมานั้น พระองค์ทรงยืนยันที่จะปกป้องรักษา พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿ لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ

حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾

(فصلت / 42)

ความว่า : “ความเท็จจากข้างหน้าและข้างหลังจะไม่คืบคลานไปสู่อัลกุรอานได้ เพราะเป็นการประทานจากผู้ทรงปรีชาญาณ ผู้ทรงได้รับการสรรเสริญ”

(ฟุศสิลัต : 42)

พระองค์อัลลอฮ์ได้ตรัสว่า :

﴿ ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٢﴾

(البقرة / 2)

ความว่า : “คัมภีร์นี้ไม่มีความสงสัยใด ๆ ในนั้นเป็นคำแนะนำสำหรับบรรดาผู้ที่ยำเกรงเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 2)

พระองค์ได้ตรัสว่า :

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ﴿٩﴾

(الحجر / 9)

ความว่า : “แท้จริงเราได้ให้ข้อตักเตือนลงมา (อัลกุรอาน) และแท้จริง
เราเป็นผู้รักษามันอย่างแน่นอน”

(อัลหิจญ์รฺ : 9)

อัลหะดِيثเป็นบทบัญญัติที่สอง อัลหะดِيثจึงเป็นแหล่งที่มาของความรู้ในอิสลาม
เช่นกัน อัลลอฮฺ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾

﴿ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴾

(الحشر / 7)

ความว่า : “และอันใดที่เราะฮุสได้นำมายังพวกเจ้าก็จงยึดเอาไว้ และ
อันใดที่ห้ามพวกเจ้าก็จงละเว้นเสีย พวกเจ้าจงยำเกรงอัลลอฮฺเถิด
แท้จริงอัลลอฮฺเป็นผู้ทรงเข้มงวดในการลงโทษ”

(อัลหัจรฺ : 7)

3. การศึกษาในอิสลามเป็นการศึกษาที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านสติปัญญา โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตะอฺลิม” (تعليم) หมายถึง
การได้รับความรู้จากการถ่ายทอดหรือประสบการณ์ ซึ่งรวมถึงศาสตร์นักกฤษะฮฺและศาสตร์อักษะฮฺ
ดังคำดำรัสขององค์อัลลอฮฺ ﷻ ที่ว่า :

﴿وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ

عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَٰؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

﴿

(البقرة / 31)

ความว่า : “และพระองค์ได้สอนบรรดานามของทั้งปวงให้แก่อาดัม ภาย
หลังได้ทรงแสดงสิ่งเหล่านั้นแก่มาอิกะฮฺ แล้วตรัสว่า จงบอกบรรดาชื่อ

ของสิ่งเหล่านี้แก่ข้า หากพวกเจ้าเป็นผู้พูดจริง”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 31)

3.2 ด้านสรีระ และจิตใจ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตฺริบียะฮ์” (تربية) หมายถึง การเลี้ยงดูที่ให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกายตามความเหมาะสมของวัย และการอบรม การขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ และมีจริยธรรมที่ดีงาม อัลลอฮ์ ﷻ ได้ตรัสว่า :

﴿وَقُلْ رَبِّ أَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّنِي صَغِيرًا﴾

(الاسراء / 24)

ความว่า : “...และจงกล่าวว่ ข้าแต่พระเจ้าของฉัน ทรงโปรดเมตตา แก่ท่านทั้งสองเช่นที่ทั้งสองได้เลี้ยงดูฉันเมื่อเยาว์วัย”

(อัลอิสรอฮ์ : 24)

3.3 ด้านสังคม โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า “ตะอฺดีบ” (تأديب) หมายถึง การฝึกฝน อบรมให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมีระเบียบวินัย พร้อมทั้งจะมุ่งสู่สังคมอย่างสงบสุขและ บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งกระบวนการนี้อาจใช้เรียกอย่างสั้นๆ ว่า การฝึกฝน อบรม ดังปรากฏ หลักฐานจากวจนะของท่านเราะสูล ﷺ ว่า :

((إذا أدب الرجل أمته فأحسن تأديبها و علمها فأحسن تعليمها ثم أعتقها فتزوجها كان له أجران وإذا آمن بعيسى ثم آمن بي فله أجران والعبد إذا اتقى ربه وأطاع مواليه فله أجران))

(رواه البخاري 2 / 3446)

ความว่า “เมื่อชายใดอบรมทาสหญิงของเขา ก็จงอบรมนางให้ดีที่สุด และเมื่อเขาสอนความรู้แก่นาง ก็จงให้ความรู้ที่ดีที่สุดแก่นาง หลังจากนั้นหากเขาได้ปลดปล่อยนางให้เป็นอิสระ และสมรสกับนาง เขาจะ ได้รับรางวัลตอบแทนสองประการ และถ้าหากว่าเขาได้ศรัทธาต่ออนบีอิซาฮ์ก่อนแล้ว และต่อมาได้ศรัทธาต่อฉัน เขาก็ได้รับรางวัลตอบแทน

**สองประการ และ เมื่อทาสครัทธาต่อพระผู้อภิบาลของเขาและเชื้อพืง
นายของเขา เขาก็จะได้รางวัลตอบแทนสองประการ”**

(บันทึกโดย อัลบูกอร์รี่ 2 / 3446)

คำว่า “ตะอูคิบ” (توبى) จึงเป็นการฝึกฝน อบรมให้มีคุณธรรม จริยธรรมและมี
ระเบียบวินัย พร้อมทั้งจะอยู่ในสังคมบนความหลากหลายของความเชื่อ วัฒนธรรมและภาษาอย่าง
สงบสุขและช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

วีระ บุญยะกาญจนได้กล่าวในหนังสือ “พื้นฐานทางปรัชญาของการศึกษา”
(2532:19) ของท่านว่า “ปรัชญานั้นเป็นพื้นฐานประการแรกที่ต้องทำความเข้าใจก่อนพื้นฐานด้าน
อื่น แต่ก็มีได้หมายความว่า เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการจัดการศึกษา” ท่านได้กล่าวอีกว่า “การ
ที่แต่ละสังคมอ้างว่า ได้จัดการศึกษาแล้วนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจก่อนว่าเขาหมายถึง
อะไร และต้องศึกษาต่อไปว่าเขาจัดเพื่ออะไร มีขอบเขตกว้างเพียงไร” ท่านได้กล่าวในหนังสือเล่ม
ดังกล่าวอีกว่า (2532:34) “การศึกษาไม่ว่าจะมีความหมายใดก็ตาม จุดมุ่งหมายของการศึกษาต้อง
จำแนกออกกว่าถ้ายึดปรัชญานั้นแล้ว ผู้มีการศึกษามีคุณสมบัติต่างจากผู้ไร้การศึกษาอย่างไร
ปรัชญาเพื่อจำแนกประเภทนี้เป็นปรัชญาคุณธรรมระดับอุดมคติ หรือการสร้างอุดมคติ โดยใช้วิธีการ
ทางปรัชญาทั้ง 3 ประเภท คือเริ่มจากมีบุคคลกำหนดลักษณะของผู้ที่มีการศึกษาตามปรัชญาคิดทำ
และจะมีผู้ทักท้วงแก้ไขตามปรัชญาคิดท้วง สรุปเป็นหลักการเลือกพฤติกรรมเป็นปรัชญาคุณ
ได้ผลเป็นคุณลักษณะอันเป็นปรัชญาอุดมคติในที่สุด ผู้มีการศึกษาหรือบางท่านบัญญัติศัพท์ว่า
“ศึกษิต” (Educated person) นั้นขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษาของแต่ละคน คือ อธิบายว่าการศึกษา
คืออะไร เพื่ออะไร ถ้าบุคคลใดมีลักษณะตรงตามวัตถุประสงค์ก็จัดได้ว่ามีการศึกษา ผู้ที่เข้าใจว่า
การศึกษาคือการเล่าเรียนในโรงเรียน จะถือเอาจำนวนและระดับของปริญญาหรือประกาศนียบัตร
เป็นเครื่องกำหนดการศึกษา เช่น คีอเคเตอร์แดงมีการศึกษาสูง เพราะเรียนจบชั้นปริญญาเอก หรือ
ทิดมี ได้รับการศึกษามาจากวัดจนเป็นบัณฑิต ชาวบ้านถือว่าบวชเรียนแล้ว พร้อมทั้งจะมีครอบครัว
เป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นต้น”

บรรจง จันทรสตา ได้กล่าวในหนังสือของท่าน “ปรัชญากับการศึกษา” (2522:38-
39) “ทรรศนะทางปรัชญาจะเป็นปรัชญา *แม่บท* ที่ฝ่ายการศึกษาจะได้นำมาพิจารณาประกอบใน
การสร้างปรัชญาการศึกษาจึงอาจจะกล่าวเป็นเชิงสรุปได้ว่า แนวคิดทางปรัชญาบริสุทธิ์ถูกนำมาใช้

ในการสร้างปรัชญาการศึกษาจึงอาจจะกล่าวเป็นเชิงสรุปได้ว่า แนวคิดทางปรัชญาบริสุทธิ์ถูกนำมาใช้ในการวางรากฐาน (Foundations) สำหรับปรัชญาการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นการนำเอาหลักการของปรัชญาบริสุทธิ์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา”

มูห์มัด ยูสุฟ (Mohd.Yusuf Ahmad , 2004 : 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทของปรัชญาการศึกษาอิสลาม ในหนังสือของท่าน “Sejarah dan Kaedah Pendidikan al-Quran” ว่า “ปรัชญาการศึกษาอิสลาม คือการเตรียมมนุษย์ด้วยประสบการณ์และความรู้ที่สมบูรณ์ทำให้มนุษย์สามารถรู้จักตนเองและหน้าที่ที่ตนเองต้องรับผิดชอบและยังต้องรู้จักวิธีการปฏิบัติในฐานะเป็นบ่าวและตัวแทนของอัลลอฮ์ บนผืนแผ่นดินนี้ เมื่อมนุษย์สามารถปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบด้วยดีแล้ว มนุษย์ผู้นั้นก็จะถือว่าเป็นมนุษย์ที่ดีจริง ๆ ส่วนหนึ่งของประการสำคัญที่ปรัชญาการศึกษาอิสลามมุ่งเน้น นั่นก็คือ การศึกษาในด้านอะกิดะฮ์ อีบาดะฮ์ อัคลาค(จริยธรรม) อักลฺ(สติปัญญา) กายภาพ จิตวิญญาณ สัจคม และผู้นำ”

ญาลาลุดดีน และ อุซมาน ซัยคฺ (Jalaluddin and Usman Said,1994 : 16) ได้กล่าวถึงทิศทางของปรัชญาการศึกษาอิสลามในหนังสือของท่าน “Filsafat Pendidikan Islam” ว่า “ปรัชญาการศึกษาอิสลามที่มาจากอัลกุรอานนั้นชักนำความคิดไปสู่ความจริงแท้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นจริงและเป็นสัจธรรมที่เที่ยงแท้” และท่านยังได้กล่าวถึงที่มาของปรัชญาการศึกษาอิสลามในหนังสือเล่มเดียวกัน หน้า 37 ว่า “หลักการศึกษอิสลามนั้นสอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามโดยปริยาย ซึ่งทั้งสองมาจากแหล่งที่มาเดียวกัน นั่นคือ อัลกุรอานและอัลหะดีษ ซึ่งจากแหล่งที่มาทั้งสองนี้เอง ได้แผ่สู่ความเข้าใจของบรรดาอุลามอาอฺ (ผู้รู้) ในรูปแบบกียาซหฺรียฺ (การเทียบเคียงบทบัญญัติ) อัจญ์มาอฺ(มติเอกฉันท์)ที่น่าเชื่อถือ อัจญ์ตีฮาด(วินิจฉัยหุกุม) และดัจฟิร (อรรถาธิบายอัลกุรอาน)ที่ถูกต้อง”

หะสัน ลังกุลุง (Hasan Langgulong, 1991 : 35) ได้กล่าวถึงความสำคัญและบทบาทของปรัชญาการศึกษา ในหนังสือของท่าน “Asas-Asas Pendidikan Islam” ว่า “ปรัชญาการศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการการศึกษา และอีกทั้งเป็นกระดุกสันหลังให้แก่ส่วนอื่น ๆ ในด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกันในแง่ของเป้าหมายทางการศึกษา หลักสูตรการศึกษา แบบแผนการศึกษา การประเมิน การบริหาร สื่อการสอนและรูปแบบการศึกษาอื่น ๆ มีความจำเป็นที่ต้องเกี่ยวพันกับปรัชญาการศึกษาที่ชี้แนะแนวทางและทิศทางที่จะเดินไป อีกทั้งวางหลักการต่าง ๆ อีกด้วย” และท่านยังได้กล่าวถึงหลักสูตรการศึกษาอิสลามในหนังสือเล่มเดียวกัน หน้า 127 ว่า “โดยภาพรวมแล้ว หลักสูตรการศึกษาอิสลามนั้นควรระมัดระวังเพื่อให้ครอบคลุมความรู้ในด้านภาษาศาสตร์และศาสนา ความรู้ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ บทกลอน บทกวี หลักไวยากรณ์ และปรัชญา”

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาในอิสลาม
2. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาในอิสลาม
3. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในจังหวัดนราธิวาส

1.4 คำถามวิจัย

1. ปรัชญาในอิสลามคืออะไร
2. ปรัชญาการศึกษาในอิสลามคืออะไร
3. ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนราธิวาสมี

ที่มาและมีรูปแบบอย่างไร

1.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรัชญาในอิสลาม
2. เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษาในอิสลาม
3. เพื่อศึกษาปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัด

นราธิวาส

1.6 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. สามารถรู้และเข้าใจปรัชญาในอิสลาม
2. สามารถรู้และเข้าใจปรัชญาการศึกษาในอิสลาม
3. สามารถรู้และเข้าใจปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามใน

จังหวัดนราธิวาส

4. เพิ่มประสบการณ์การวิจัยแก่ผู้วิจัย

1.7 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์เจาะลึกและได้นำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Report) โดยกำหนดขอบเขตเรื่องที่ศึกษา คือ

1. ปรัชญาในอิสลาม
2. ปรัชญาการศึกษาในอิสลาม
3. ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

1.8 ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “สุบหานะฮู วะตะอาลา” ซึ่งมีความหมายว่า “พระองค์ทรงมหาบริสุทธิ์และสูงส่งยิ่ง” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องและสรรเสริญพระองค์อัลลอฮ์ หลังจากที่ได้เอนามพระองค์
2. สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “คืออัลลอฮู อะลัยฮิ วะสัลลัม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงประทานความโปรดปรานและความสันติแก่ท่าน” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวยกย่องท่านศาสดามุฮัมมัด หลังจากที่ได้เอนามของท่าน
3. สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮู” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่เขา” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์ผู้ซึ่งได้ใช้ชีวิตร่วมสมัยกับท่านศาสดา
4. สัญลักษณ์ เป็นภาษาอาหรับที่มาจากคำว่า “เราะฎียัลลอฮูอันฮุม” ซึ่งมีความหมายว่า “ขออัลลอฮ์ทรงพึงพอพระทัยแก่พวกเขา” เป็นคำสุภาพที่มุสลิมใช้กล่าวให้เกียรติบรรดาเศาะหาบะฮ์ผู้ซึ่งได้ใช้ชีวิตร่วมสมัยกับท่านศาสดา
5. การปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย ใช้กฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และอาหรับ- อังกฤษ ใช้เกณฑ์ของหอสมุดรัฐสภาสหรัฐอเมริกา
6. การแปลความหมายอัลกุรอาน ผู้วิจัยจะใช้คำแปลของสมาคมศิษย์เก่าอาหรับ ปี ฮิจเราะฮ์ศักราช 1419 (พุทธศักราช 2541)

1.9 นวัตกรรมเฉพาะ

1. ปรำชญำ ในที่นี้คือ ปรำชญำที่เกี่ยวข้องกับ 3 สาขา ได้แก่ อภิปรำชญำ ญำณวิทย์ำ และ ญำณวิทย์ำ

2. โรงเรียนเอกชนสอนศำสนำอิสลำน หมายความว่า โรงเรียนเอกชนที่แปรสภาพและพัฒนำจากสถำนศึกษำที่เรียกกว่ำ “ปอเนาะ” และได้รับกำรปรับปรุงเป็นโรงเรียนรำษฎร์สอนศำสนำอิสลำน คำนโครงการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนรำษฎร์สอนศำสนำอิสลำน พุทธศักรำช 2508 ปัจจุบันเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศำสนำอิสลำน คำนมำตรำ 15 (1) และ (2) แห่งพระรำชบัญญัติ โรงเรียนเอกชน พุทธศักรำช 2525 เป็นโรงเรียนที่กำรสอนทั้งวิชำศำสนำและศำมัญญ์ หรือวิชำชีพ ควบคู่กันไป

1.10 วิธีดำเนินกำรวิจัย

กำรศึกษำงำนวิจัยในครั้งนี้เป็นงำนวิจัยเชิงเอกสรที่ศึกษำเกี่ยวกับปรำชญำ กำรศึกษำในอิสลำน โดยใช่วิธีกำรวิจัยเชิงเอกสร (Documentary Research) และมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้ำง

1. กำรเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนข้อมูลที่ใช้ในกำรศึกษำคั่นคว่ำ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษำคั่นคว่ำจาก เอกสรที่สำคัญ คือ

1) เอกสรชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) มีดังนี้

1.1) พระมหำคัมภีร์อัลกุรอำนในสุเรษที่กล่าวถึงปรำชญำและกำรศึกษำ ได้แก่ สุเรษอัล-บะเกะเรษ อัล-นะหลุ ฟำฎิร ฎอหำ อัล-ญุญัดิละฮฺ อัล-เกะลัม อัล-อันบิยำน และอัล-อิสรอฮฺ อัล-มุลก เป็นคั่น

1.2) อัลหะคิมที่มีเนื้อหำเกี่ยวกับปรำชญำและกำรศึกษำ ได้แก่ อัลหะคิม บันทิกโดย อัลบุคอรีฮ์ :1/71 , 2/3446 บันทิกโดย อิบน์ญำนะฮฺ : 224 และบันทิกโดย อะบุคว่ำฎ :11/3638 เป็นคั่น

2) เอกสรชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีดังนี้

2.1) หนังสืและตำรำที่มีเนื้อหำเกี่ยวข้องกับปรำชญำและกำรศึกษำ ได้แก่ ปรำชญำอิสลำน:ภำค-1 ประวัตินและหลักกำรของปรำชญำอิสลำน,2541. อิสลำน:ศำสนำ ปรำชญำและ วิทย์ำศำสตร์,2545. ปรำชญำเบื่องคั่น,2540. ประวัติกำรศึกษำอิสลำน,2546. Ma'alim fi

Tariq Talab al-'Ilm(معالم في طريق طلب العلم),1999. Usul al-Tarbiyah al-Islamiah wa Asalibiha (أصول التربية الإسلامية وأساليبها),1938. New Horizon in Muslim Education,1985. Muslim Educational Thought in the Middle,1988. Silsilat mufradat al-tarbiyah al-islamiah al-tarbiyah al-aqliyah (سلسلة مفردات التربية الإسلامية: التربية العقلية),1996. Sejarah dan Kaedah Pendidikan Al-Qur'an,2005. Falsafah dan Ilmu Pengetahuan dalam Islam,1989.และ Filsafat Pendidikan Islam,1994. เป็นต้น

2.2) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและการศึกษา ได้แก่ และ ความรู้และความเข้าใจแก่นแท้ของศาสนาอิสลามแห่งสันติภาพ,2549. เป็นต้น

3) เอกสารขั้นตติยภูมิ(Tertiary Sources)

3.1) หนังสือสารานุกรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปทานุกรมอาหรับ-ไทย,ม.ป.ด. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๒, 2546. เอกสารการสอนประกอบวิชามนุษยสัมพันธ์ในอิสลาม,2548. และเอกสารคำสอนรายวิชา 761-532 ปรัชญาการศึกษาอิสลาม ,2549. เป็นต้น

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ :

2. แหล่งข้อมูล

2.1 ทบทวนเอกสารปฐมภูมิ(Primary Sources) ทุติยภูมิ(Secundary Sources) และตติยภูมิ(Tertiary Sources) ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและการศึกษา จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญดังต่อไปนี้ :

2.1.1 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.1.2 ห้องสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

2.1.3 หอสมุดมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา

2.1.4 หอสมุดประชาชน นราธิวาส

2.1.5 ห้องสมุดสำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 12

2.1.6 หอสมุดมหาวิทยาลัยมาลาया ประเทศมาเลเซีย (UM)

2.1.7 หอสมุดมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติ ประเทศมาเลเซีย (UIA)

2.1.8 เว็บไซต์ต่าง ๆ

2.1.9 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดนราธิวาส 7 โรง ได้แก่ โรงเรียนนราวิทย์อิสลาม(อำเภอเมือง), โรงเรียนคารุสสลาม(อำเภอระแงะ), โรงเรียนอัครศาสน์วิทยา(อำเภอยี่งอ), โรงเรียนฮาชานียะห์(อำเภอยี่งอ),โรงเรียน

นุรุดดีน(อำเภอตากใบ), โรงเรียนตาขุลอิสลาม(อำเภอบาเจาะ),และโรงเรียนอัคคีนียาตุลอิสลามียะห์ (อำเภอบาเจาะ)

2.2 แยกข้อมูลเอกสารตามหัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย แล้วค้นหาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อย่อย

หัวข้อใหญ่ 1. ปรัชญาในอิสลาม(สาระที่สำคัญของปรัชญาในอิสลาม)

หัวข้อย่อย 1. สาขาของปรัชญาในอิสลาม

1.1 อภิปรัชญาในอิสลาม

1.1.1 นิยามของอภิปรัชญาในอิสลาม

1.1.2 พระเจ้าในอิสลาม

1.1.3 ธรรมชาติในอิสลาม

1.1.4 มนุษย์ในอิสลาม

1.2 ญาณวิทยาในอิสลาม

1.2.1 นิยามของญาณวิทยาในอิสลาม

1.2.2 ความหมายของความรู้ในอิสลาม

1.2.3 แหล่งที่มาของความรู้ในอิสลาม

1.2.4 วิธีการได้มาซึ่งความรู้ในอิสลาม

1.2.5 ประเภทของความรู้ในอิสลาม

1.2.6 ความประเสริฐของความรู้ในอิสลาม

1.2.7 ทฤษฎีความรู้ของนักคิดมุสลิม

1) ทฤษฎีความรู้ของอัลกินดี

2) ทฤษฎีความรู้ของอัลรอสี

3) ทฤษฎีความรู้ของอัลฟารอบี

4) ทฤษฎีความรู้ของอิบนุ มิซกาอัยฮ์

5) ทฤษฎีความรู้ของอิบนุ ซีนนา

6) ทฤษฎีความรู้ของอัล-ฆอซาลี

7) ทฤษฎีความรู้ของอิบนุ รุซค

1.2.8 ระดับของความรู้ในอิสลาม

1.3 คุณวิทยาในอิสลาม

1.3.1 นิยามของคุณวิทยา

1.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม

1.3.3 จริยธรรมในอิสลาม

1.3.4 การภักดีต่อพระเจ้า

1.3.5 เจื่อนใจของการตอบรับความดี

1.3.5 เจื่อนใจของสิ่งที่มีคุณค่า

หัวข้อใหญ่ที่ 2. ปรัชญาการศึกษาในอิสลาม

หัวข้อย่อย 1. นิยามของการศึกษาในอิสลาม

2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาในอิสลาม

3. แหล่งที่มาของปรัชญาการศึกษาอิสลาม

4. ปัจจัยและเจื่อนใจของปรัชญาการศึกษาที่มาจากอิสลาม

5. หลักของปรัชญาที่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งพื้นฐานใน

การสร้างปรัชญาการศึกษาอิสลาม

6. หลักสูตรการศึกษาอิสลาม

หัวข้อใหญ่ที่ 3. ปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในจังหวัดนครราชสีมา

หัวข้อย่อย 1. พื้นฐานที่กำหนดรูปแบบการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอน

ศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

2. เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาของโรงเรียน

เอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดนครราชสีมา

3. การจำแนกศาสตร์ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในจังหวัดนครราชสีมา

4. หลักสูตรการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ในจังหวัดนครราชสีมา

3. จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่อย่างมีระบบ

4. วิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

5. เขียนวิทยานิพนธ์

6. ตรวจสอบความถูกต้อง

7. พิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับร่าง

8. สอบวิทยานิพนธ์

9. พิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์